

تاریخ :

شماره :

پیوست :

شورای ملی زعفران ایران
Iran Saffron National Council

به نام خدا

تحلیل وضعیت زعفران در سال ۱۴۰۱ و راهکارهای پیشنهادی:

- براساس آمار منتشر شده توسط وزارت زراعت، آبیاری و مالداري افغانستان در سال ۱۴۰۱ از ۸ هزار هکتار سطح زیر کشت زعفران در آن کشور، ۲۱ تن زعفران برداشت گردیده است که با توجه به وجود فرهنگ مصرف زعفران در افغانستان همانند ایران در خوش بینانه ترین حالت حدود ۲ تن (کمتر از ۱۰ درصد) در آن کشور مصرف و میزان زعفران صادره که تولید خود افغانستان باشد حدود ۱۹ تن برآورد میگردد.

- براساس آمار وزارت صنعت و تجارت افغانستان در سال ۲۰۲۲ میلادی، ۵۱۰۹۶ کیلوگرم زعفران افغانستان به کشورهای عربستان، امارات، هند، آمریکا، اسپانیا و ... صادر گردیده که اخیرا خبرگزاری صدای افغان (آوا) به نقل از وزارت صنعت و تجارت افغانستان اعلام نموده میزان صادرات افغانستان در سال ۱۴۰۱ بالغ بر ۶۹ تن بوده که با توجه به اینکه سال میلادی ۲۰۲۲ در دهه اول دی ماه به پایان میرسد، بنابراین آمار اعلامی ۶۹ تن، برای سال ۱۴۰۱ میتواند به واقعیت نزدیک باشد. چنانچه میزان صادرات رسمی زعفران در سال ۱۴۰۱ به افغانستان (۷۲۸۸ کیلوگرم) و صادرات زعفران تولیدی افغانستان (۱۹۰۰۰ کیلوگرم) را از کل صادرات زعفران آن کشور کسر نماییم با رقمی برابر با ۴۳۷۱۲ کیلوگرم مواجه میگردیم که میتواند محصول ایران بوده که بصورت غیر رسمی (قاچاق) به افغانستان ارسال و از طریق آن کشور و به نام زعفران افغانستان صادر شده باشد و از این طریق بخشی از بازار زعفران ایران را در اختیار گرفته اند. بدیهی است در صورت ادامه این روند در آینده شاهد توسعه بیشتر کشت در آن کشور بدون دغدغه برای ایجاد بازار، و با استفاده از معافیت های آن کشور و پایین بودن قیمت تمام شده بدلیل پایین تر بودن نرخ دستمزد برداشت گل و جداسازی کلاله در آن کشور که

تاریخ :

شماره :

پیوست :

عمدتاً توسط خانمها صورت میگیرد در مقایسه با ایران باشیم علاوه بر آن با توجه به عدم پرداخت هزینه های آزمایشات استاندارد و اب مجازی و مابه التفاوت نرخ ارز بازار و نرخ ارز تالار دوم قیمت این زعفرانها قطعاً بسیار کمتر از قیمت صادرات رسمی از کشور بوده و عملاً روی صادرات رسمی تأثیر منفی دارد .

– کشور ترکیه در طی سال ۱۴۰۱ اقدام به واردات ۲۴۰۵۳ کیلوگرم زعفران بصورت رسمی از ایران نموده که در مقایسه با واردات رسمی آن کشور در سال ۱۴۰۰ که ۶۵ کیلوگرم می باشد دارای رشد واردات ۹۴ درصدی بوده و بدون تردید با توجه به حجم زعفران وارده به آن کشور، از طریق همراه مسافر و قاچاق (اخبار منتشر شده در خبرگزاریها) حجم زعفران وارده به آن کشور میتواند بسیار بیشتر از رقم صادرات رسمی بوده باشد؛ قطعاً ترکیه در این میزان واردات، مصرف زعفران نداشته و با توجه به حجم مبادلات مواد غذایی آن کشور با دیگر کشورها منجمله اتحادیه اروپا، کشورهای عربی منطقه و ... میتواند بخشی از این زعفرانها بصورت بسته بندی مجدد و یا ترکیب با دیگر ادویه ها صادرات مجدد شده باشد. ضمناً موضوع قاچاق در صادرات زعفران از مرزهای غربی و جنوبی کشور نیز وجود دارد.

– کشورهای آسیای میانه که تاکنون شناختی از زعفران نداشته اند بدلیل اقتصادی بودن کشت این محصول اقدام به کشت نموده و در حال حاضر زعفران ازبکستان و قرقیزستان روانه بازار شده و در تاجیکستان نیز اقدام به کشت گردیده است؛ از دیگر مناطق توسعه کشت زعفران در کشورهای شرق اروپا مانند بلغارستان و مجارستان را میتوان نام برد؛ در کشورهایی مانند یونان که دارای سابقه کشت میباشند میزان تولید در سال گذشته میلادی (۲۰۲۲) از کمتر از یک تن به ۲/۵ تن افزایش یافته است .

– از مهمترین کشورهای مصرف کننده زعفران میتوان به چین و هند اشاره داشت؛ کشور هند که میزان مصرف آن بالغ بر ۵۰ تن در سال برآورد میگردد و در چند ساله اخیر بدلیل خشکسالی و عدم توجه

تاریخ :

شماره :

پیوست :

اقتصادی براساس اعلام نمایندگی وزارت خارجه در آن کشور با کاهش چشمگیر تولید زعفران مواجه گردیده است در طی سال ۱۴۰۱ میزان ۵۰۳۲ کیلوگرم زعفران از ایران وارد نموده (۱۰ درصد مصرف) که تقریباً با میزان واردات سال ۱۴۰۰ آن کشور از ایران که ۴۹۵۹ کیلوگرم بوده همخوانی دارد. دلایل کاهش واردات مستقیم این کشور از ایران وجود تعرفه بالای گمرکی است (۳۷ درصد) که باعث گردیده بیشترین حجم نیاز آن کشور از طریق افغانستان، بدلیل وجود معافیت گمرکی صادرات به هند و کشورهای امارات و قطر بصورت غیر رسمی و همراه مسافر تامین گردد؛ در این رابطه جهت برقراری تعرفه ترجیحی سالیان متمادی مکاتبه گردیده که نتیجه ای حاصل نگردیده است.

- درخصوص صادرات به کشور چین در سال ۱۴۰۱ به میزان ۴۹۹۱۸ کیلوگرم و مقایسه آن با صادرات سال ۱۴۰۰ بمیزان ۸۵۷۰۸ کیلوگرم شاهد کاهش ۶۳ درصدی در حجم صادرات به آن کشور، علیرغم ایجاد تسهیلات بیشتر در گمرکات چین برای زعفران ایران می باشیم که از دلایل عمده آن میتواند کاهش استقبال مصرف کنندگان چین از زعفران بعنوان دارو بوده باشد و چنانچه این روند در سال ۱۴۰۲ نیز ادامه یابد بنظر میرسد که نیازمند ایجاد بازارهای جایگزین باشیم.

- در طی سال ۱۴۰۱ با وجود امضای قرارداد صادرات ۲۰۰ تنی زعفران به کشور قطر با قیمت هر کیلو ۱۵۰۰ دلار و انجام تبلیغات روی این رویداد، متأسفانه عملاً اتفاق خاصی نیفتاد و افزایش میزان صادرات به آن کشور در مقایسه با مدت مشابه در سال ۱۴۰۰ حدود ۲ تن بوده است.

- برقراری مجدد روابط اقتصادی با کشورهای عربی منطقه و تلاش برای توسعه آن میتواند مجدداً بازار زعفران ایران در کشورهای عربستان و کویت، که همواره از مصرف کنندگان مورد توجه زعفران ایران می باشند را احیا نماید؛ هر چند که حتی در سالهایی که صادرات مستقیم زعفران به این کشورها کاهش

تاریخ :

شماره :

پیوست :

شورای ملی زعفران ایران
Iran Saffron National Council

یافته بود این صادرات توسط کشورهای واسطه و از محصول ایران صورت میگرفت ولیکن امید است که با حذف واسطه که منجر به کاهش قیمت خواهد گردید مصرف در این کشورها افزایش یابد.

- از کشورهایی که فرهنگ مصرف زعفران در آنها دارای سابقه دیرینه است میتوان از کشورهای مستقر در آمریکای جنوبی مانند برزیل، آرژانتین، مکزیک نام برد، و در قاره آفریقا کشورهای آفریقای جنوبی، کنیا و کشورهای جنوب شرقی آسیا فیلیپین، اندونی، مالزی و حتی کره جنوبی و ژاپن نام برد که حجم صادرات به آنها بسیار کمتر از انتظار می باشد و از دلایل آن عدم حضور و انجام تبلیغات روی زعفران در خصوص خواص و کاربرد های آن میباشد.

- براساس مصوبه بمنظور جبران صادرات آب مجازی از کشور از طریق صادرات محصولات کشاورزی و غذایی، نیم درصد ارزش پایه صادراتی این محصولات بعنوان عوارض صادرات آب مجازی از صادرکنندگان اخذ و به حساب خزانه کل کشور واریز میگردد؛ بخوبی مشخص است آب مجازی در اکثریت محصولات کشاورزی مانند صیفی جات، هندوانه، خربزه، سبزیجات و ... چندین برابر آب موجود در زعفران است اما در مقابل عوارض دریافتی از زعفران چندین برابر این محصولات می باشد. با نگاهی به اصل مصوبه که دقیقا اشاره به آب مجازی محصولات صادراتی دارد و این واقعیت، که زعفران بصورت خشک صادر میگردد و آب همراه ندارد میبایستی مورد توجه و پیگیری قرار گیرد. بنابراین تعمیم مصوبه به کل محصولات منجمله زعفران نمیتواند توجیه پذیر باشد و چنانچه نظر قانونگذار بر میزان آب مصرفی در فرآیند تولید باشد در اینصورت واحدهای پتروشیمی و فولاد و ... دارای مصارف آب بسیار چشمگیرتر میباشند.

- بدلیل وجود نوسانات قیمت ارز و هم چنین قیمت خرید زعفران، نمیتوان قیمت مشخصی را برای پایه صادرات زعفران منظور نموده و از طرفی بروکراسی حاکم بر نرخ گذاری قیمت پایه صادراتی مانع از

تاریخ :

شماره :

پیوست :

تغییرات این قیمت بصورت چند بار در سال می‌گردد و در نتیجه زیان ناشی از آن متوجه صادرات رسمی و حتی کشور بوده و دوران طلایی را برای قاچاق چیان و کارتهای یکبار مصرف رقم می‌زنند.

- همگان اذعان دارند که بدلیل کاشت و برداشت گل و جداسازی کلاله بصورت سنتی و دستی در طی دهها سال و افزایش سالیانه تورم و دستمزدها که در زعفران رقم قابل توجهی را تشکیل می‌دهند، بخش تولید کشاورزی با حمایت دستگاه متولی همواره خواهان افزایش قیمت داخلی زعفران و افزایش قیمت پایه صادراتی میباشد؛ این امر موجب افزایش قیمت در بازارها و در نتیجه ایجاد انگیزه کشت در دیگر کشورها گردیده است که در فوق به آن اشاره گردید در چنین شرایطی کشت زعفران در کشور، ناگزیر از حرکت بسمت استفاده از تجهیزات مکانیزه در جهت کاهش قیمت تمام شده میباشد.

- عدم توجه به توسعه کشت زعفران ارگانیک و عدم وجود دستور العمل و ابزارهای حمایتی از تولید آن، بمنظور توسعه بازار در بخشهای دارویی مشهوداست .

- عدم توجه به برندسازی و حمایت از برندهای صادراتی بخش خصوصی در جهت معرفی زعفران ایران بعنوان زعفران مرغوب و ناب جهان موجب عدم شناخت و برقراری ارتباط بین تولید کننده و مصرف کننده نهایی و عدم اطلاع از اینکه بیشترین زعفران توزیعی در جهان زعفران ایران است گردیده .

- عدم توجه و حمایت از بسته بندی زعفران در مقادیر مورد استفاده مصرف کننده نهایی، که خود منجر به صادرات بیش از ۸۰ درصد زعفران در بسته بندی های بزرگ که در کشورهای هدف بسته بندی مجدد بصورت ریز شده و بنام زعفران آن کشور صادر می‌گردد مهمترین مانع در کسب درصد بیشتری از ارزش افزوده زعفران توسط تولید کننده واقعی در کشور گردد .

- در بخش تولید متاسفانه نوعی بی برنامهگی در کشت، عدم وجود آمار صحیح و قابل اتکا از میزان تولید و افزایش سالیانه سطح زیر کشت در استانها بچشم می‌خورد که مانع از برنامه ریزی خواهد بود .

تاریخ :

شماره :

پیوست :

- معضل زعفران کشور در سالهای اخیر، عدم توجه و اقدام جدی وزارت جهاد کشاورزی با مساله برنامه ریزی تولید و کاهش قیمت تمام شده زعفران برای کشاورزان می باشد و در کمال تعجب مشاهده می شود علیرغم اهمیت و نقش زعفران در اقتصاد کشاورزی، هنوز طرح جامع تولید و صادرات زعفران توسط دستگاه متولی تدوین نگردیده و تنها طرح تهیه شده مربوط به سال ۱۳۸۹ می باشد که بیش از ۱۳ سال از تهیه آن گذشته و همان هم اجرایی نشده است؛ بدون توجه به بحث عرضه و تقاضا با توجه به اینکه بیش از ۸۰ درصد زعفران کشور جنبه صادرات دارد و جمهوری اسلامی ایران خود به تنهایی حتی در شرایط موجود صرفنظر از خشکسالی و حوادث طبیعی غیر مترقبه، قادر به تامین نیاز جهانی به زعفران می باشد بجای برنامه ریزی کشت و حفظ بازارهای موجود و بازاریابی برای محصول مازاد که خود نیازمند استفاده از تخصص و تجربه تشکلهای تخصصی بخش خصوصی میباشد مرتبا پیگیر افزایش قیمت خرید داخلی زعفران از کشاورزان و قیمت پایه صادراتی زعفران می باشد؛ که تجربه سال ۱۴۰۱ دستورالعمل خرید حمایتی زعفران آن وزارتخانه و قیمتها در شش ماهه دوم سال ۱۴۰۱ نشان داد که صرف اعلام قیمت خرید و پایه صادراتی، حتی فراهم نمودن امکان خرید بخشی از تولید نمیتواند چاره کار باشد و نیازمند تصمیمات و اقدامات جدی تر در خصوص حمایت از کشاورزان و بموازات آن صادرات زعفران میباشد.

- براساس اعلام گمرک، صادرات انجام شده از دو استان خراسان رضوی و خراسان جنوبی، زعفران همواره رتبه اول را بخود اختصاص میدهد و محصولی است که همواره بیشترین ارزش را نصیب دو استان نموده است؛ بنابراین نمیتوان به آن بچشم تنها یک محصول کشاورزی نگریست بلکه با توجه به اهمیت و نقش آن در اقتصاد مناطق روستایی دو استان کم آب بخصوص در بحث ایجاد اشتغال و جلوگیری از مهاجرت روستاییان، بایستی نگاه ویژه و تصمیمات ویژه ای برای آن اتخاذ نمود.

تاریخ :

شماره :

پیوست :

- دستورالعمل بانک مرکزی در خصوص ارائه ارز حاصل از صادرات کالاهای غیر نفتی در تالار دوم و تعیین قیمت ارز در این تالار توسط بانک مرکزی باعث گردیده که مشکلات زیادی در انجام توافقات بین خریدار و فروشنده ارز بدلیل اختلاف قیمت تعیین شده توسط بانک مرکزی و ارز بازار ایجاد گردد و نیازمند بازنگری در مدیریت تالار دوم می باشد.

- در حال حاضر قاچاق چیان و کارتهای اجاره ای در حال جایگزین شدن با صادرکنندگان رسمی و صاحب بازار در دیگر کشورها می باشند و بدلیل اختلاف در نرخ ارز و پرداختهای صادرکننده رسمی مانند هزینه آزمایشات و آب مجازی و ... با قاچاق زعفران خطر ارسال زعفران های فاقد کیفیت و یا مخلوط شده با ناخالصی و بنام زعفران ایران که موجب ایجاد نا امنی و عدم اعتماد در خریداران خارجی و بدنام شدن زعفران ایران میگردد بشدت افزایش یافته است و نیازمند وجود ابزار و سیاستهای حمایتی در جهت تسهیل صادرات بصورت رسمی و غیر اقتصادی نمودن قاچاق زعفران و کارتهای یکبار مصرف می باشد.

شورای ملی زعفران ایران